



tourism



Με μια λαμπερή τελετή γιορτάστηκαν στο Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού κάποιες από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες στον ελληνικό τουρισμό. Στην ένατη τους διοργάνωση, τα βραβεία-θεσμός του κλάδου συνεχίζουν σταθερά να επιβραβεύουν τους πρωτοπόρους και τους καινοτόμους ενώ οι υποψηφιότητες φέτος ήταν περισσότερες από κάθε άλλη χρονιά.

Τιμητικό βραβείο απονεμήθηκε, μεταξύ άλλων, στον Δημήτρη Σταυρακόπουλο, ιδρυτή της «Hermoupolis Heritage», για την ανάδειξη της της βιομηχανικής κληρονομιάς της Ερμούπολης Σύρου.

Όπως ο κ. Σταυρακόπουλος ανέφερε: «Ιδιαίτερα τιμητική η διάκριση που απέσπασε η Hermoupolis Heritage στη διοργάνωση Tourism Awards 2022 της Boussias Communications, χτες 9 Μαΐου 2022, κα-

θώς σηματοδοτεί την αναγνώριση και εκτίμηση του έργου μας. Παράλληλα τονίζει την ευθύνη που έχουμε για συνεπή ανταπόκριση στο όραμα μας, και επιβεβαιώνει τη δέσμευσή μας στη διάσωση και ανάδειξη διαστάσεων πολιτισμού της Σύρου.

Ευχαριστούμε όσους υποστηρίζουν το έργο μας, είτε ως εθελοντές, είτε ως χορηγοί, ή ως δωρητές – πολίτες της Σύρου, ως άνθρωποι που επικοινωνούν την πρωτοβουλία μας και φυσικά ως προς την αναβίωση του εργοστασίου Ζησιμάτων, ευχαριστούμε την οικογένεια των Ζησιμάτων για την εμπιστοσύνη της.»

Τέλος ο κ. Σταυρακόπουλος αφιέρωσε το βραβείο «σε όλους τους παθιασμένους εθελοντές και συνεργάτες μέλη και υποστηρικτές», καθώς ένα όραμα δεν είναι ποτέ αρκετό, αν δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι άνθρωποι για να το υλοποιήσουν.





Ο Δημ. Σταυρακόπουλος, ο νεότερος ιδρυτής μουσείου στην Ελλάδα

Ενας σαραντάρης διασώζει και αναδεικνύει τη βιομηχανική κληρονομιά της Σύρας

Μαργαρίτα Πουρνάρα
17 Σεπτεμβρίου 2023

Πηγή: Η Καθημερινή

«Δίκαιον και πρόπον είναι να αφιερώσομεν την πόλη μας στον Λόγιο και Κερδώο Ερμή και να την ονομάσομε "Ερμούπολη"», είπε ο έμπορος Λουκάς Ράλλης σε μια συγκέντρωση των πρώτων εποίκιστών του λιμανιού της Σύρας το 1826 έξω από τη νεότευκτη τότε εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος. Στο πλήθος που ενέκρινε διάβοής την ονοματοδοσία ήταν Χιώτες, Κασιώτες, Ψαριανοί (ανάμεσα στους οποίους και οι δικοί μου πρόγονοι), κυνηγημένοι από σφαγές και διωγμούς. Δημιούργησαν εκ του μηδενός το πιο όμορφο νησιωτικό άστυ της πατρίδας μας, ένα νεοκλασικό θαύμα. Από την εκπαίδευση ως το εμπόριο και από το θέατρο ως τη βιομηχανία και τον εφοπλισμό, ο φτερωτός θεός, νονός και «πολιούχος»

Ερμής βοήθησε τους κατατρεγμένους να ανεγείρουν νοσοκομείο, νεώριο, φιλανθρωπικά ιδρύματα, όπερα, λοιμοκαθαρητήριο, δημαρχείο σε σχέδια Τσίλλερ και τόσα άλλα.

Αυτή η βαθιά αστική κληρονομιά της Σύρας εξαϋλώθηκε όταν οι καλές οικογένειες (Ράλλη, Ζαρίφη, Ροδοκανάκη, Πετροκόκκινοι, Βαφειαδάκη) φυλλορρόπησαν προς τη Μασσαλία, την Αίγυπτο, την Πόλη και τον Πειραιά, μετά την πτώση της ιστοφόρου ναυτιλίας. Η πιο λαμπρή αυτοδημιούργητη πολυσυλλεκτική κοινότητα του 19ου αιώνα έπεσε σε μαρασμό. Η ελίτ άφησε πίσω της νεοκλασικά μέγαρα, εξοχικά με αλέες και αγάλματα, υποστατικά και γήπεδα τένις. Μια Πομπηία, όπως



Μηχανήματα και ραπτομηχανές διηγούνται την ιστορία ενός εργοστασίου που ξεκίνησε το 1918 και πάγωσε στον χρόνο το 1986 ©inbulb

γράφει εύστοχα και ο Νίκος Δήμου. Πολλά βυρσοδεψεία, βιοτεχνίες και εργοστάσια ερειπώθηκαν. Κάποια από αυτά τα κελύφη ρήμαξαν, τα πιο τυχερά έγιναν εστιατόρια, μπουζούκια και μπαρ. Ήταν σαφές πως οι σύγχρονοι Συριοί είχαν αμχανιά με τα σπαράγματα του παρελθόντος. Οντα του 20ού αιώνα, δεν μπορούσαν εύκολα να χειριστούν το μέγεθος και την πολυπλοκότητά τους αλλά και το οικονομικό βάρος της αποκατάστασης. Και αν τα σπίτια σιγά σιγά αγοράστηκαν από Αθηναίους και συμπονετικούς ξένους ή έγιναν ξενοδοχεία και Airbnb, η βιομηχανική Σύρα παρέμεινε σκοτισμένη, θαμμένη, ξεχασμένη, πέραν του Βιομηχανικού Μουσείου Ερμούπολης.

Ωσπου, το 2013, ένας νεαρός τριαντάρης Ερμούπολιτης με το δικό του προσωπικό παράδειγμα ήρθε να μας δείξει πως όλα είναι δυνατά αν έχει κανείς φλόγα. Ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος, με πάθος για τα παλιά πράγματα και οικοδομήματα, μπήκε στον χώρο της παλιάς κλωστοϋφαντουργίας Ζησιμάτων, του 1918, από μια τρύπα στον τοίχο της. Και έμεινε άναυδος διότι ο χρόνος είχε παγώσει το 1986, όταν η μονάδα έκλεισε μέσα σε μια νύχτα με τα νήματα να αιωρούνται πλεγμένα πάνω

στις μηχανές. Πατώντας σε δοκάρια, σπασμένα κουτιά, μεζούρες και λογιστικά φύλλα είδε ολοζώντανη την ιστορία σε ένα κτίριο-φάντασμα. Αυτό ήταν! Θα έκανε τα πάντα για να σώσει και να αναδείξει το παλιό εργοστάσιο. Με ιδίους πόρους (δηλαδή ελάχιστα) ο νεαρός έπεισε την οικογένεια Ζησιμάτων, να το ενοικιάσει μακροπρόθεσμα με σκοπό να το κάνει μουσείο. Χωρίς να είναι ειδικός χρειάστηκαν άπειρες ώρες προσωπικής εργασίας, έρευνας σε αρχεία και άλλες μοναδες κλωστοϋφαντουργίας ανά την Ελλάδα για να ανασυνθέσει τα πεπραγμένα του εργοστασίου. Βρήκε τις παλιές εργάτριες, τους πήρε συνεντεύξεις, τις έφερε ξανά στον φορτισμένο συναισθηματικά χώρο. Με τη βοήθεια της μουσειολόγου Ελένης Κοζάου, που έκανε τη θεματική επιμέλεια των προθηκών για τα κλωστοϋφαντουργεία της Σύρας, και τη μουσειολογική μελέτη, όλα πια μπήκαν στη θέση τους έπειτα από μια προσπάθεια που κράτησε δέκα χρόνια.

Όταν το πρωτοεπισκέφθηκα πριν από λίγο καιρό, σάσισα από την ομορφιά, την αισθητική και την ατμόσφαιρα του χώρου. Ήμουν μπροστά πάλι σε ένα θαύμα: ένας νέος άνθρωπος, με το τίποτε παρά μόνο με το μυαλό και τη δουλειά, καταφέρνει τα πάντα, όπως εκείνοι οι πρώτοι κάτοικοι της Ερμούπολης που τα 'χασαν όλα αλλά μεγαλούργησαν. Η ξενάγηση απολύτως βιωματική, με μετέφερε στη ζωή των εργατών της Σύρας. Ο Σταυρακόπουλος, που έφτιαξε τον θεσμό Hermaupolis Heritage, όχι μόνον έγινε ο νεότερος ιδρυτής μουσείου στην Ελλάδα αλλά έχει οργανώσει και άλλες δράσεις για την πολιτιστική και φυσιολατρική ανάδειξη του νησιού. Την ώρα που η χώρα μας δοκιμάζεται, ζούμε καταστροφές, βυθιζόμαστε στην προσωπική ανημποριά έναντι του συλλογικού πόνου, το παράδειγμα του δείχνει ότι η αναγέννηση είναι και θέμα εργατικότητας και οράματος. Είναι η δύναμη της δημιουργίας που μπορεί να μας κρατήσει όρθιους μέσα στο χάος.



Ο αύλειος χώρος της κλωστοϋφαντουργίας που διασώθηκε με πολύ προσωπική δουλειά αλλά και συστηματική έρευνα δέκα ετών ©inbulb

ΑΘΗΝΑΪΚΑ PLUS
Εβδομάδα ΜΑΡΤΙΑΣ ΠΟΥΡΝΑ

Ένας οραναύτης διασώζει και αναδεικνύει τη βιομηχανική κληρονομιά της Σύρας

Ανέως από την ιστορία της Σύρας, η κληρονομιά της βιομηχανίας κλωστοϋφαντουργίας που ξεκίνησε το 1918 και πάγωσε στον χρόνο το 1986, αναδεικνύεται και αναδεικνύεται. Ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος, ένας νεαρός τριαντάρης Ερμούπολιτης, με πάθος για τα παλιά πράγματα και οικοδομήματα, μπήκε στον χώρο της παλιάς κλωστοϋφαντουργίας Ζησιμάτων, του 1918, από μια τρύπα στον τοίχο της. Και έμεινε άναυδος διότι ο χρόνος είχε παγώσει το 1986, όταν η μονάδα έκλεισε μέσα σε μια νύχτα με τα νήματα να αιωρούνται πλεγμένα πάνω στις μηχανές. Πατώντας σε δοκάρια, σπασμένα κουτιά, μεζούρες και λογιστικά φύλλα είδε ολοζώντανη την ιστορία σε ένα κτίριο-φάντασμα. Αυτό ήταν! Θα έκανε τα πάντα για να σώσει και να αναδείξει το παλιό εργοστάσιο. Με ιδίους πόρους (δηλαδή ελάχιστα) ο νεαρός έπεισε την οικογένεια Ζησιμάτων, να το ενοικιάσει μακροπρόθεσμα με σκοπό να το κάνει μουσείο. Χωρίς να είναι ειδικός χρειάστηκαν άπειρες ώρες προσωπικής εργασίας, έρευνας σε αρχεία και άλλες μοναδες κλωστοϋφαντουργίας ανά την Ελλάδα για να ανασυνθέσει τα πεπραγμένα του εργοστασίου. Βρήκε τις παλιές εργάτριες, τους πήρε συνεντεύξεις, τις έφερε ξανά στον φορτισμένο συναισθηματικά χώρο. Με τη βοήθεια της μουσειολόγου Ελένης Κοζάου, που έκανε τη θεματική επιμέλεια των προθηκών για τα κλωστοϋφαντουργεία της Σύρας, και τη μουσειολογική μελέτη, όλα πια μπήκαν στη θέση τους έπειτα από μια προσπάθεια που κράτησε δέκα χρόνια.

Η ξενάγηση απολύτως βιωματική, με μετέφερε στη ζωή των εργατών της Σύρας. Ο Σταυρακόπουλος, που έφτιαξε τον θεσμό Hermaupolis Heritage, όχι μόνον έγινε ο νεότερος ιδρυτής μουσείου στην Ελλάδα αλλά έχει οργανώσει και άλλες δράσεις για την πολιτιστική και φυσιολατρική ανάδειξη του νησιού. Την ώρα που η χώρα μας δοκιμάζεται, ζούμε καταστροφές, βυθιζόμαστε στην προσωπική ανημποριά έναντι του συλλογικού πόνου, το παράδειγμα του δείχνει ότι η αναγέννηση είναι και θέμα εργατικότητας και οράματος. Είναι η δύναμη της δημιουργίας που μπορεί να μας κρατήσει όρθιους μέσα στο χάος.

Αύλειος χώρος της κλωστοϋφαντουργίας που διασώθηκε με πολύ προσωπική δουλειά αλλά και συστηματική έρευνα δέκα ετών ©inbulb



Η «Μικρή Βενετία» της πανέμορφης Ερμούπολης

Στη Σύρο των θαυμάτων

Στο νησί που σου χαρίζει το πιο ωραίο «αντίο». Για να σου εκμαιεύσει δικαιωματικά ένα «εις το επανιδείν». Τελικά, μόνο η αρχοντιά, η γοητεία και το βλέμμα του ανθρώπου παραμένουν ανέπαφα στον χρόνο. Η Ερμούπολη με μαγεύει κάθε φορά που την επισκέπτομαι... Η Ρέα στη Σύρο των θαυμάτων...

Ρέα Βιτάλη

22 Αυγούστου 2022

Πηγή: Protagon.gr

Πόσα χρόνια πριν να ήταν; Μπορεί 30... Ναι, 30. Πώς περνάνε τα χρόνια! Τι σκηνή είχαμε ζήσει! Αστεία και μελαγχολική μαζί. Με θυμάμαι με σκωμμένο το κεφάλι να μελετώ με δέος εκείνα τα πανέμορφα τοιχογραφημένα ταβάνια ενός αρχοντικού στα Βαπόρια, όταν έκπληκτη άκουσα τον μάγκα να μου λέει «Μπορείτε να τα μπογιατίσετε αν δεν σας αρέσουν». Προσγείωση! Είναι δυνατόν αυτός να είναι ιδιοκτήτης τέτοιου αρχοντικού; «Εκ κληρονομίας. Νυμφεύθηκε την αρχόντισσα που το είχε. Μάλλον, να σας το πω καθαρά και ξάστερα, της πούλησε έρωτα και αυτή ήταν λίγο λασκαρισμένη στα 90 της χρόνια κι έτσι βρέθηκε ιδιοκτήτης».

Αν αυτή ήταν μια σκηνή ενός ταξιδιού μας πριν από χρόνια στη Σύρο, αυτή τη φορά η εικόνα ήταν

τελείως διαφορετική. Η Σοφία ξεκλείδωσε την πανύψηλη πόρτα ενός αρχοντικού σε ένα στενό δρομάκι στο κέντρο της Ερμούπολης και μια ξύλινη σκάλα, παλιού δεξιοτέχνη μάστορα, φανερώθηκε μπροστά μας. «Η Ρέα στη Σύρο των θαυμάτων». Σκαλί-σκαλί, τρίξιμο το τρίξιμο, προσεκτικά ανεβαινώ ενώ έρχεται στη μνήμη μου το σπίτι του παππού και της γιαγιάς σε μια κωμόπολη της Ελλάδας και εκείνο το μυστικό σκαλοπάτι που είχε μια τρύπα και από εκεί η γιαγιά κατασκόπευε το εμπορικό μαγαζί του παππού, με το που άκουγε φωνές πιο δυνατές του συνηθισμένου. Αυτό χρωμάτιζε τη βαρετή της καθημερινότητα μιας τραυματικά μακράς σιωπής...

«Τι νέα Γιώργομ' απ' την αγορά; Άκουσα φωνές στο μαγαζί», «Κυρία, όταν τρώνε δεν μιλάνε»...



Τα χρόνια του αρχοντικού μετριούνται στα στρώματα των χρωμάτων. Τι ευφυής διακοσμητική προσέγγιση σεβασμού!

Κυρία... Λες και όλες τις άλλες ώρες μιλούσαν... Αχ, βρε γιαγιά! Ανεβραίωυ σκαλοπάτια, βουτάω σε μνήμες και ιδού! Φτάνουμε στον πρώτο όροφο του αρχοντικού όπου θα μέναμε. Και τι ευφυής διακοσμητική αντιμετώπιση! Τα αποτυπώματα του χρόνου, στρώσεις χρωμάτων στους τοίχους που διαδέχονται το ένα το άλλο επέλεξαν για να είναι το κύριο διακοσμητικό στοιχείο. Όλα τα άλλα, τόσο μινιμαλιστικά εκμηδενισμένα, ώστε να αποτίνουν σεβασμό και φόρο τιμής στον χρόνο και μόνο. Το μπαλκόνι κοιτάζει λιμάνι, το παράθυρο τον λόφο με τον ιερό ναό στην κορυφή του και τα σπίτια σκαρφαλώνουν γλυκά.

Η Ερμούπολη με μαγεύει κάθε φορά που την επισκέπτομαι. Μιλάμε για μια πόλη η οποία στις αρχές του 19ου αιώνα υπήρξε το σημαντικότερο εμπορικό λιμάνι του «κάποτε» νέου ελληνικού κράτους. «Η τότε συγκροτούμενη ελληνοβουαρική διοίκηση έστειλε στη Σύρα τους καλύτερους μηχανικούς της για να επιμεληθούν την ανέγερση των πρώτων δημοσίων οικοδομημάτων και τους καλύτερους υδραίους αστυνόμους για να φροντίσουν την εύρυθμη λειτουργία της πόλης».

Η κεφαλαιακή συσσώρευση ήταν ασύλληπτη και γέννησε την αριστοκρατία του χρήματος... Πλοιοκτήτες, μεγαλέμποροι, βιομήχανοι, τραπεζίτες...

Αλλά και τον διαχωρισμό των τάξεων. Γιατί μπορεί από τη μία να χαζεύουμε τα απομεινάρια της αριστοκρατίας, αλλά αντιστοίχως υπήρχαν το λαϊκό στοιχείο, το περιθώριο, το ρεμπέτικο, ο νταλκάς του Βαμβακάρη, κάθε πενιά και «ακ», οι εργατικοί αγώνες, η παιδική εργασία, η πορνεία. Η προσφυγιά, που αφίχθη γύρω στο 1823 και έσπειρε «χέρια», δράμα και άνθηση.

Να μη σας πολυλογώ, η αρχόντισσα ξέπεσε μετά το 1922 και πολύ περισσότερο μετά το 1945. Η διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου μοίρασε αλλιώς την τράπουλα της ανάπτυξης, στρέφοντας τα βλέμματα των επενδύσεων στον Πειραιά, εκτός από πολλές άλλες αιτίες. Ποτέ δεν αρκεί μία. Αλλά η γοητεία... Αντίθετα από την ομορφιά... Ακόμα και στον χρόνο παραμένει γοητεία.

Τη γοητεία της Ερμούπολης προσκυνώ. Και κλείνω τα μάτια για το υπόλοιπο νησί και πείτε μου ό,τι θέλετε. Καθώς, προλαμβάνοντας τις διαμαρτυρίες σας, τα εξοχικά θέρετρα με τα ανακτορικά εξοχικά όπως Ποσειδωνία, προσωπικά με πονάνε πολύ, γιατί μου υπερτονίζουν την αισθητική διακοπή των σχέσεων του νεοέλληνα με το παρελθόν του. (Πώς το έλεγε εκείνος ο διανοητής σε χρόνια που μπορούσαν οι άνθρωποι να μιλάνε και μη politically correct; Μια νύφη αρχόντισσα που παντρεύτηκε έναν γύφτο). Και ενώ περιφερόμουν σε μαγευτικά στενά, άδεια, καθώς ο κόσμος είχε πιάσει θάλασσες, χτυπάει το κινητό μου. Και ο ένας Δημήτρης, αγαπημένος Καραϊσκος, ταξιδευτής ακόμα και εν στάσει (ταιριάζουμε) μου συστήνει τον άλλον Δημήτρη, τον Σταυρακόπουλο.

Πόσα θα είχα χάσει αν δεν τον είχα γνωρίσει! Ο οποίος, συλλέκτης ιδιαίτερος, ξαναβάζει μπροστά τις καρδιές εργοστασίων. Τους δίνει ζωή! Πώς να



Και «φύσηξε» ζωή στο εγκαταλειμμένο εργοστάσιο. Αρχισε η καρδιά του να χτυπάει! Πόσα ακόμα εργοστάσια περιμένουν μια ευκαιρία!

σας το πω; Με τον δικό του τρόπο αποκαθιστά την υλική αλλά και την άυλη πολιτιστική κληρονομιά του νησιού. Είναι ιερό πράγμα αυτό που κάνει. Και το κάνει cool. Αυτό είναι το ακόμα πιο ιερό του.

Ουφ! Με ξέρετε, αναγνώστες μου... «Μου αρέσουν κάτι βλέμματα που πάλεψαν με θέματα» αλλά και κάτι άνθρωποι που ενεργούν σπουδαία «θέματα» χωρίς να το κάνουν θέμα. Cool ο Δημήτρης και με προσκαλεί το ίδιο βράδυ στο κλειστό εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας «Ζησιμάτου», στην περιοχή Καρνάγιο, για να παρακολουθήσω μια 45λεπτη παράσταση. Δεν πολυκαταλαβαίνω τι είναι αυτό στο οποίο θα παραστώ, αλλά, καθότι κόπρος σκύλος στην προηγούμενη ζωή μου, μυρίζομαι ότι πρέπει να πάω.

Πώς να σας μεταφέρω το σκηνικό; Ακόμα και η διαδρομή μέχρι εκεί... «Η Ρέα στη Σύρο των θαυμάτων». Πηχτό σκοτάδι, δίπλα σε εργοστάσια φαντάσματα, και λίγο να φοβάσαι και λίγο να θες να συνεχίσεις όπως τα παιδιά που ό,τι το φοβούνται, τους αρέσει κιόλας περισσότερο. Στιγμές αναγκάζομαι να χρησιμοποιώ τον φακό του κινητού μου, όπως οι παλιές ταξιθέτριες των κινηματογράφων, «Ξέρετε» λέω στον Δημήτρη Σταυρακόπουλο, ενώ εκείνος περπατάει κατέχοντας τον δρόμο σαν τυφλός με τις αισθήσεις του, «οι ταξιθέτριες παλιά, εσείς δεν τις προλάβατε, φλιτάριζαν τον αέρα των κινηματογράφων με κολόνια λεμονιού».



Γωνιά της Ερμούπολης.

Χαμογελάει με γλύκα επιείκειας για τα χρόνια που μας χωρίζουν, ενώ συγχρόνως ανοίγει την τεράστια πόρτα του εργοστασίου. Αυτό ήταν! Εκπληξη! Ερωτεύτηκα. Φωτάκια χαράς, γιρλάντες φωτάκια, μια ατμόσφαιρα συναρπαστική, παραμυθένια, ένα ψαγμένο κοινό εν αναμονή μιας ιδιαίτερης παράστασης τριών συντελεστών.

Η Ελισάβετ Αποστολίδου έγραψε το σενάριο και τη σκηνοθέτησε, η Πηνελόπη Ασλάνογλου ως καλλιτεχνικός συντελεστής και η Γεωργία Ρούσου ηθοποιός. Η παράσταση εξελίσσεται σε όλους τους εργοστασιακούς χώρους που μεθοδικά ανοίγουν ακολουθώντας την παράσταση. «Ξεφλουδίζουμε» δηλαδή ένα όμορφο μυστήριο, περπατώντας, παρακολουθώντας και συγχρόνως παρατηρώντας ανέπαφα τα αντικείμενα, τις τεράστιες μηχανές, το εμπόρευμα, τις γραφομηχανές, τις συναλλαγματικές, τις επιστολές, το κάθε είδους αρχείο, την ταμπέλα «Αποχωρητήριο».

Και η ηθοποιός δεξιοτεχνικά υποδύεται τότε την εργάτρια, τότε τον εργάτη, τότε τον διευθυντή, με «σταγόνες» αλλαγών στα ρούχα της και αλλάζοντας τη φωνή της... Ταλαντούχο πλάσμα σε συνεργασία με ταλαντούχους συντελεστές... Όλα εδω μέσα, ταλαντούχα. Όλα συγκινητικά. Γλυκοπονάνε κιόλας. Τόση βιομηχανία, τόση ανάπτυξη... Πάει. Φάντασμα του εαυτού της.

Τι οραματιστής αυτός ο νέος άνθρωπος, ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος, και τι εμπνευσμένη η ιδέα του για την ίδρυση του οργανισμού Hermonopolis Heritage με ό,τι ζωοδόχο πρεσβεύει. Δυο μέρες όλες κι όλες στη Σύρο. Το Δημαρχείο και η τεράστια πλατεία του. Σκέψου τη με ορχήστρες!.. Η συνοικία Βαπόρια, λατρεμένη μου, και τα σπίτια-αρχοντοκάρβα. Η θάλασσα σε εκείνο το σημείο, και μόνο εκεί, ξανά και ξανά. Τα Ναυπηγεία Σύρου ζωντανά και πάλι. Μια πάστα αμυγδάλου από το ζαχαροπλαστέιο του Αθυμαρίτη εις μνήμην των παιδικών μου χρόνων.

Ενα δείπνο στο «Μαζί» για την ανάδειξη ενός εξαιρετικού χώρου με αισθητική ευγένεια, υποκλίνομαι, αλλά και με μικρές αντιρρήσεις για ένα μενού που τσιγκουνεύεται την ελληνικότητα και γλιστράει σε σύγχρονες παθογένειες. Και ακόμα ένα στο «Αλλού Γυαλού» στο χωριό Κίνι, άξιοι συγχαρητηρίων για τον επαγγελματισμό, τη σβελτάδα στην εξυπηρέτηση τόσο πολλών και την αξιοπρεπή κουζίνα με εύσημο στα μύδια. (Μη με κρίνετε ως αυστηρή. Πώς να το κάνουμε; Οι εκ Τήνου –εξ έρωτος– είμαστε καλομαθημένοι!)

Ένα φιλί στο αρχοντικό «THE TEN» και στα δυο παραθυράκια του που δεν χόρταινα. Και μια αγκαλιά των ματιών, απ' άκρη σ' άκρη, λόφο τον λόφο, ενώ το καράβι μας σαλπάρει. Η Σύρος σου χαρίζει το πιο ωραίο «Αντίο». Για να σου εκμαιεύσει δικαιωματικά ένα «Εις το επανιδείν». Τελικά μόνο η αρχοντιά, η γοητεία και το βλέμμα του ανθρώπου παραμένουν ανέπαφα στον χρόνο.



“Ακολούθησέ με χωρίς να μιλάς”. μου είπε και ξεκίνησε για να περάσει πρώτος από την τρύπα / © Inbulb

Το εργοστάσιο-φάντασμα της Σύρου ζωντανεύει

Ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος επιβεβαιώνει ότι η ιστορία μετατρέπεται είτε σε αναμνήσεις είτε σε τέχνη.

Έφη Αλεβίζου

19 Μαρτίου 2022

Πηγή: olafaq.gr

«Ένα παιδικός φίλος, μια τρύπα στον τοίχο και η περιέργεια της ανακάλυψης ήταν αρκετά ώστε να με οδηγήσουν να εξερευνήσω αυτό το ξεχασμένο στο χρόνο εργοστάσιο, για το οποίο δεν γνώριζα τίποτα τότε αλλά η τύχη το έφερε να γίνει όνειρο και στόχος ζωής» λέει ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος ξετυλίγοντας το κουβάρι της δικής του προσωπικής ιστορίας. Μιας ιστορίας που φέρνει στο φως αλλοτινούς θησαυρούς με διάθεση να υπενθυμίσουν στο σήμερα του metaverse και της ψηφιακής επικοινωνίας ότι η ζωή προϋπήρχε των likes. Ο Δημήτρης γνωρίζει καλά ότι χωρίς το έρμα του παρελθόντος δεν υπάρχει ισορροπία ούτε στα καϊκια της θάλασσας ούτε στους ανθρώπους.

«Ο παιδικός μου φίλος ήταν ο Βασίλης, με τον οποίο μεγαλώσαμε μαζί, στη συνοικία Βαπόρια, και ήξερε την αγάπη μου για την ιστορία του νησιού και τα παλιά αντικείμενα» συνεχίζει.

Θυμάται, λοιπόν, πως ήταν ένα όμορφο, καλοκαιρινό απόγευμα του 2013 όταν του είπε πως είχε μια έκπληξη για αυτόν και τον παρακάλεσε να τον ακολουθήσει για να του δείξει κάτι που, όπως του είπε, ήταν σίγουρος πως θα του άρεσε πολύ. «Τον ακολούθησα φυσικά με μεγάλη περιέργεια και αγωνία. Από τον κεντρικό δρόμο, όπου είχαμε συναντηθεί, περπατήσαμε για περίπου 100 μέτρα ανάμεσα σε κτήρια, όταν βρεθήκαμε μπροστά σε

έναν μαντρότοιχο, στο τέλος του οποίου υπήρχε μια τρύπα, από την οποία ίσα που χωρούσε να περάσει κανείς.

“Ακολούθησέ με χωρίς να μιλάς”. μου είπε και ξεκίνησε για να περάσει πρώτος από την τρύπα. Τον ακολούθησα γεμάτος αγωνία και ενθουσιασμό και θυμήθηκα τότε που ήμασταν μικρά παιδιά και μπαινοβγαίναμε στα ερείπια.

Πατώντας προσεκτικά ανάμεσα σε μπάζα, σπασμένα δοκάρια, μεταλλικά κουτιά με επιγραφές και κουτσουλιές από περιστέρια έβλεπα παντού μια εικόνα εγκατάλειψης. Αφού διασχίσαμε περίπου τριάντα μέτρα, βρεθήκαμε σε μία μεγάλη πόρτα που προς μεγάλη μας έκπληξη δεν ήταν καν κλειδωμένη. Ακολουθούσα τον φίλο μου κατά πόδας και κοιτούσα γύρω χωρίς να μιλώ και προσπαθώντας να καταλάβω. Μετά από λίγο άλλη μια πόρτα βρέθηκε μπροστά μας. Τρεις πόρτες ανοίξαμε συνολικά και ξαφνικά βρεθήκαμε σε έναν μεγάλο χώρο. Η πρώτη εικόνα που θυμάμαι είναι ένα εγκαταλελειμμένο κτήριο, πολύ μεγάλα, τεράστια μηχανήματα με κάτι σαν κλωστές, λουλούδια που είχαν φυτρώσει στο πάτωμα ανάμεσά τους, σκόνη παντού και ιστοί από αράχνες. Ξαφνικά ένιωσα ότι είχα μεταφερθεί σε ένα άλλο μέρος και πως είχα ταξιδέψει στο χρόνο. Μετά από μερικά δευτερόλεπτα είχα ήδη καταλάβει. «Μάλλον πρόκειται για ένα παλιό κι ερειπωμένο εργοστάσιο», σκέφτηκα, αλλά δεν μπορούσα να καταλάβω τι ήταν όλα αυτά τα μηχανήματα. Είναι ένα παλιό εργοστάσιο Κλωστοϋφαντουργίας, μου απάντησε ο Βασίλης, σαν να διάβασε τη σκέψη μου.



Πατώντας ανάμεσα σε μπάζα, σπασμένα δοκάρια, μεταλλικά κουτιά με επιγραφές και κουτσουλιές από περιστέρια έβλεπα παντού μια εικόνα εγκατάλειψης © inbulb

Αυτή ήταν η πρώτη φορά που επισκέφτηκα τον χώρο όπου ο χρόνος είχε σταματήσει πολλά χρόνια πριν και τα σημάδια της εγκατάλειψης ήταν έντονα παντού.



Υπάρχει ακόμη το παλιό βαφείο με τις τιμμεντένιες γούρνες, όπου γινόταν όλη η διαδικασία βαφής με το χέρι, © inbulb

Και αυτή η πρώτη επαφή ήταν αρκετή για να γεννηθεί η μεγάλη μου επιθυμία-όνειρο: να αξιοποιηθεί ο χώρος με κάθε δυνατό τρόπο.

“Φύγε εσύ και άσε με να κοιμηθώ το βράδυ εδώ!” είπα στον Βασίλη κι εκείνος γελώντας μου απάντησε πως έπρεπε να βιαστώ για να δούμε και τον υπόλοιπο χώρο. Δεν ήθελα να αποχωριστώ καθόλου εκείνη την εικόνα. Ήταν ένα εγκαταλελειμμένο κτήριο αλλά εγώ ένιωθα μια όμορφη αίσθηση και μια περίεργη έλξη λόγω του παλιού που αντιπροσώπευε. Συνεχίσαμε να εξερευνούμε τους χώρους του παρατηρώντας αντικείμενα, άλλα κατεστραμμένα και άλλα σε λίγο καλύτερη κατάσταση.

Μπήκαμε σε ένα γραφείο με χρηματοκιβώτια, λογιστικά φύλλα παντού πεταμένα στο πάτωμα και βιβλία πάνω στα γραφεία. Κάναμε μια βόλτα ανάμεσα στις ραπτομηχανές που ήταν πρόχειρα καλυμμένες, ενώ η σκόνη που είχε πέσει πάνω τους έκρυβε τη μορφή τους. Στοίβες από μεζούρες και νήματα που ήταν ακόμη τυλιγμένα στην πλαστική τους συσκευασία. Οι αργαλειοί ήταν σταματημένοι, λες και οι εργάτες είχαν φύγει μόλις πριν λίγο και είχαν αφήσει στη μέση την παραγωγή, ενώ οι πάγκοι είχαν παρατημένες σακούλες που ακόμα περίμεναν για να γεμίσουν με προϊόντα. Τριγύρω διάσπαρτα στο χώρο σκαμνάκια δίπλα στα μηχανήματα, που μάλλον χρησίμευαν για να ακουμπούν οι εργάτες το κολατσιό τους και ένα ποτήρι νερού πεσμένο στο πάτωμα είχε επιζήσει από την πτώση. Στο τοίχο το ημερολόγιο είχε σταματήσει στο έτος 1986 με μια σημείωση επάνω από μια εργάτρια.

Ο ήχος από την πετρελαιομηχανή που έδινε κίνηση στο εργοστάσιο, το καζάνι που έβραζε στο βαφείο, τα νερά που έτρεχαν στις γούρνες, οι γυναικείες φωνές που συζητήσουν στους πάγκους, οι σαϊτες που πηγαινοέρχονταν στους αργαλειούς και το



Η κλωστές που φτιάχτηκαν εκεί συνεχίζουν να κεντούν το σήμερα, με άλλον τρόπο © Δημήτρης Καραϊσκος

γάζωμα στις ραπτομηχανές ήταν οι ήχοι που στη φαντασία μου συμπλήρωναν το σκηνικό, αφού δεν ακούγονταν πλέον στο χώρο.

Γύρισα με βαριά καρδιά πίσω στην τρύπα από όπου είχαμε εισέλθει και αποχαιρέτησα αυτό τον μοναδικό χώρο για εμένα.

Με το που θα περάσει κανείς την πόρτα αυτού του “νεκρού” εργοστασίου-φαντάσματος, που κρύβεται πίσω από κλειστές πόρτες για δεκαετίες, δεν μπορεί παρά να αναρωτηθεί τι συνέβη εκεί.

Από τότε ρίξω σε η ιδέα και η επιθυμία στο μυαλό μου να καταφέρω να μάθω την ιστορία του και να κάνω κάτι για να διασωθεί και να ξαναζωντανέψει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο».

Η αφήγηση του Δημήτρη είναι γεμάτη εικόνες. Ακούς τον «σταματημένο ήχο» των μηχανών μέσα από τα λόγια του. Μοιραία σκέφτεσαι τους ανθρώπους που πέρασαν από το εργοστάσιο αυτό, τα όνειρα, τις λαχτάρες τους, τα σχέδιά τους. Ζωές που περνούν και χάνονται. Να όμως που η ιστορία δε σταματά. Η κλωστές που φτιάχτηκαν εκεί συνεχίζουν να κεντούν το σήμερα, με άλλον τρόπο.



Η αφήγηση του Δημήτρη είναι γεμάτη εικόνες. Ακούς τον «σταματημένο ήχο» των μηχανών μέσα από τα λόγια του © Δημήτρης Καραϊσκος

Τη νύχτα που έσβησαν τα φώτα του εργοστασίου ή αλλιώς μια μίνι περίληψη της σύγχρονης οικονομίας της Ελλάδας

Το 1914, λίγο πριν την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Αλέξανδρος Κωνσταντινόπουλος και ο Γεώργιος Ζησιμάτος, έμπορος και κλωστής αντίστοιχα, προχώρησαν στη σύσταση της «Κωνσταντόπουλος & Ζησιμάτος Ο.Ε.», με αντικείμενο την κατασκευή και πώληση καλτσών και κάθε είδους πλεκτικής. Οι δύο συνεργάτες είδαν την ευκαιρία και ως έμπειροι γνώστες τόσο του τομέα της παραγωγής όσο και αυτού της προώθησης των προϊόντων η εταιρία αναπτύχθηκε γρήγορα και ήδη το 1918 ξεκίνησε τη λειτουργία εργοστασίου καλτσοπλεκτικής. Το κτήριο που στεγάστηκε η νέα εταιρεία ανήκε στην επιχείρηση «Ν. Βόγλης και ΣΙΑ» (1896-1918), που διέθετε τμήμα παραγωγής όπου κατασκευάζονταν κάλτσες, κορδόνια υποδημάτων κ.ά, ενώ παλαιότερα είχε λειτουργήσει υπό την επωνυμία «Ηλίας Φουστάνος» (1892-1896) ως εργοστάσιο φανελοποιίας.

Το 1932 η εταιρία «Κωνσταντινόπουλος & Ζησιμάτος Ο.Ε.» επεκτείνεται, αγοράζει και το διπλανό κτήριο, παλιό πετρόκτιστο κτίσμα, το οποίο μέχρι τότε χρησιμοποιούνταν ως εργοστάσιο καλεμκερίων (μαντήλια). Η παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα της επιχείρησης συνεπώς εστιάζεται στην παραγωγή καλτσών και καλεμκερίων, ενώ σταματάει κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο για να συνεχίσει με πολλές δυσκολίες, λόγω των καταστροφών, μετά τη λήξη αυτού. Το έτος 1950 αποτελεί χρονιά κρίσης για την Κλωστοϋφαντουργία της Σύρου και συμφωνείται μεταξύ των δύο συνεταίρων ο διαχωρισμός των επιχειρήσεων μετά της κινητής και ακίνητης περιουσίας. Την περίοδο που συμφωνήθηκε ο διαχωρισμός στο εργοστάσιο απασχολούνταν 57 μόνιμοι υπάλληλοι πέραν των συνεταίρων.



Το έτος 1950 αποτελεί χρονιά κρίσης για την Κλωστοϋφαντουργία της Σύρου © Δημήτρης Καραϊσκος



Το 1914, λίγο πριν την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Αλέξανδρος Κωνσταντινόπουλος και ο Γεώργιος Ζησιμάτος, έμπορος και κλώστης αντίστοιχα, προχώρησαν στη σύσταση της «Κωνσταντόπουλος & Ζησιμάτος Ο.Ε.» © Δημήτρης Καραϊσκάκος

Στις εγκαταστάσεις του παλαιού εργοστασίου συνεχίζεται η λειτουργία της επιχείρησης, υπό τη νέα επωνυμία «Γ. Ζησιμάτος & ΥΙΟΙ Ο.Ε.», η οποία εξελίσσεται και ανανεώνεται με τελευταίου τύπου ευρωπαϊκές μηχανές και παράγει πλουσιότατη συλλογή από κάλτσες ανδρικές, γυναικείες, παιδικές και μερσεριζέ. Στο εργοστάσιο καλεμκεριών μεταφέρεται η επιχείρηση του Α. Κωνσταντόπουλου που συνεχίζει την παραγωγή καλτσών, η οποία και συνεχίζεται μέχρι τη δεκαετία του 1960 από την εταιρεία «Γ. Ζησιμάτος & ΥΙΟΙ Ο.Ε.», ενώ την περίοδο εκείνη, με τη διαχείριση να την έχει αναλάβει το νέο αίμα των αδερφών Θεόδωρου και Σπυρίδωνα Ζησιμάτου, το εργοστάσιο επεκτείνεται και εκσυγχρονίζεται με σύγχρονους αργαλειούς από τη Γερμανία για την αύξηση της παραγωγής ποιοτικών προσοψίων (πετσέτες), μπουρνούζιων κ.λπ. σε πληθώρα σχεδίων. Τα προϊόντα τους φτάνουν από τον Έβρο έως την Κρήτη, και μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, όπως το Divani-Caravel.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970 η επιχείρηση λειτουργεί κανονικά και είναι κερδοφόρα. Με την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, το 1981, η εγχώρια βιομηχανία υφίσταται τις συνέπειες του ανταγωνισμού αφού η αγορά κατακλύζεται από αντίστοιχα ευρωπαϊκά προϊόντα, κατώτερα ποιοτικά, αλλά πολύ φθηνότερα. Επίσης, το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα αντιμετωπίζει μεγάλες δυσκολίες.

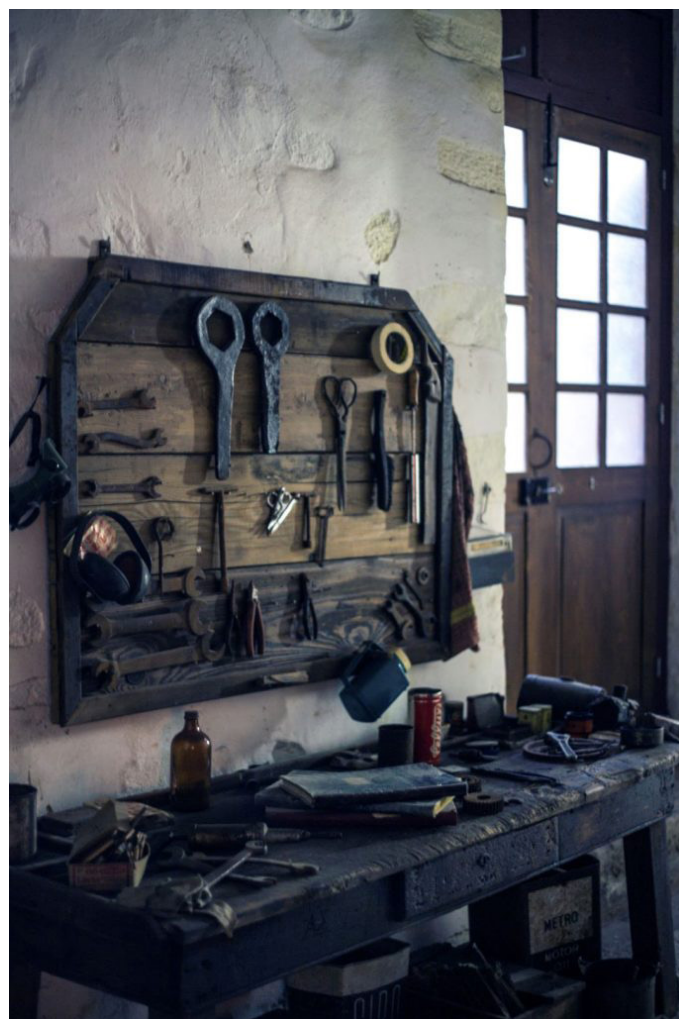
Το 1983 εξαιτίας αυτών των άσχημων οικονομικών συνθηκών, ο Σπυρίδων Ζησιμάτος αποχωρεί από την επιχείρηση «Γ. Ζησιμάτος & ΥΙΟΙ Ο.Ε.» και μοναδικός ιδιοκτήτης παραμένει ο αδερφός του Θεόδωρος, οποίος διαβλέποντας το αδιέξοδο αποφάσισε το 1986 τη διακοπή λειτουργίας της επιχείρησης. Το εργοστάσιο επαναλειτούργησε για ένα ακόμη καλοκαίρι, το 1989, και έκτοτε παρέμει-

νε κλειστό. Ο χρόνος στο παλιό εργοστάσιο μοιάζει να σταμάτησε εκείνη τη νύκτα που ο διακόπτης έκλεισε, αλλά όλος ο εξοπλισμός παρέμεινε στη θέση του σαν να επρόκειτο να λειτουργήσει ξανά το επόμενο πρωί.

Ακόμη και η μυρωδιά του βαμβακιού εξακολουθεί να επικρατεί στον χώρο

Η αφήγηση του Δημήτρη μου φέρνει στο νου την υπόθεση της θεατρικής παράστασης «Η τριλογία των Λήμαν Μπράδερς» του Στέφανο Μασσίни. Έτσι συμβαίνει πάντα. Κάποια ανθρώπινα μυαλά βλέπουν φως εκεί που όλοι οι άλλοι βλέπουν σκοτάδι. Αυτό κάνει και ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος, σήμερα, μετατρέποντας αυτό το νεκρικό ήσυχο κλωστοϋφαντουργείο σε έναν ζωντανό χώρο τέχνης και πολιτισμού.

«Η εποχή που οι άνθρωποι μάθαιναν την ιστορία μέσα από τα βιβλία έχει περάσει ανεπιστρεπτή» σχολιάζει ο ίδιος και συνεχίζει: «Στη σημερινή



Στους αναπαλαιωμένους χώρους παρουσιάζεται η ιστορία και των 33 εργοστασίων κλωστοϋφαντουργίας που δραστηριοποιήθηκαν στη Σύρο τον 19ο έως και τις αρχές του 20ού αι. © Δημήτρης Καραϊσκάκος

εποχή το ζητούμενο είναι η αναβίωση, κατά κάποιο τρόπο, της ιστορίας με τρόπο διαδραστικό και δεν υπάρχει καλύτερο μέρος να συμβεί κάτι τέτοιο από το σημείο όπου η ιστορία έλαβε χώρα. Στο πλαίσιο αυτό επιλέξαμε ένα διαφορετικό μοντέλο περιήγησης στο χώρο που αυτή τη στιγμή πραγματοποιείται μόνο σε μέλη, κατόπιν ραντεβού, σε ομάδες των 20 ατόμων maximum. Η διάρκεια της ξενάγησης είναι περίπου σαράντα πέντε λεπτά ενώ στη συνέχεια η εμπειρία ολοκληρώνεται με ένα παραδοσιακό εργατικό κολατσιό. Όσοι επιθυμούν να επισκεφθούν το χώρο πρέπει πρώτα να εγγραφούν ως μέλη του Μ.Κ.Ο που έχει συσταθεί για την προστασία, διάσωση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ερμούπολης, με τον διακριτικό τίτλο Hermoupolis Heritage. Το εργοστάσιο αποκτά ξανά ζωή, ως ένα κέντρο ιστορίας και πολιτισμού με στόχο την ανάδειξη της τεράστιας βιομηχανικής ιστορίας και κληρονομιάς της Σύρου με τρόπο βιωματικό».

Στους αναπαλαιωμένους χώρους παρουσιάζεται η ιστορία και των 33 εργοστασίων κλωστοϋφαντουργίας που δραστηριοποιήθηκαν στη Σύρο τον



«Είναι μεγάλη πρόκληση για μένα η προσπάθεια να διασωθεί όχι μόνο ένας χώρος από τη φθορά του χρόνου, αλλά και η ιστορία που κρύβει πίσω του» λέει ο Δημήτρης Σταυρακόπουλος © Δημήτρης Καραϊσκος

19ο έως και τις αρχές του 20ού αι., ενώ οι επισκέπτες μεταφέρονται σαν σε χρονοψάκουλα στην ατμόσφαιρα της εποχής, της οικονομικής άνθισης και ευημερίας της Σύρου, τότε που η Ερμούπολη είχε γίνει γνωστή διεθνώς ως «το μικρό Μάντσεστερ», χάρη στην μεγάλη άνθιση του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας.

«Ο επισκέπτης μπορεί να δει ένα προς ένα όλα τα βήματα και τη διαδικασία παραγωγής των προϊόντων του εργοστασίου. Υπάρχει ακόμη το παλιό βαφείο με τις τσιμεντένιες γούρνες, όπου γινόταν όλη η διαδικασία βαφής με το χέρι, το καζάνι που έβραζαν τα νήματα και τα καλάμια που τα άπλωναν. Τα χρώματα είναι ακόμα εμφανή στο πάτωμα, ενώ στο μηχανοστάσιο μυρίζει ακόμα το λάδι και τα εργαλεία έχουν μείνει πάνω στους πάγκους. Δίπλα στη διάστρα είναι αφημένο ένα στημόνι και στις ραπτομηχανές οι ρόμπες περιμένουν πάνω στην κρεμάστρα έτοιμες να φορεθούν. Λίγο πιο κάτω οι αργαλειοί είναι σταματημένοι και η παραγωγή έχει μείνει στη μέση δίνοντας την εντύπωση ότι οι εργάτες απλά έφυγαν για λίγο και θα επιστρέψουν. Ακόμη και η μυρωδιά του βαμβακιού εξακολουθεί να επικρατεί στον χώρο. Οι πολύχρωμες πετσέτες απλωμένες στο δειγματολόγιο δίνουν την εντύπωση ενός ζωντανού χώρου που περιμένει τους πελάτες να περάσουν ξανά την πόρτα» περιγράφει ο Δημήτρης, ο οποίος κουβαλάει έτσι κι αλλιώς τον «μεγαλύτερο πλούτο» όπως ο ίδιος τις χαρακτηρίζει, τις μοναδικές εικόνες και στιγμές της παιδικής του ηλικίας παίζοντας μπροστά από το δημαρχιακό μέγαρο, ακούγοντας τις υπέροχες μελωδίες όταν περνούσε έξω από το θέατρο Απόλλων, κοιτώντας μέσα από τις κουρτίνες τις υπέροχες οροφωγραφίες και εξερευνώντας κρυφά τα ερειπωμένα κτήρια της γειτονιάς του, στα Βαπόρια, ανακαλύπτοντας παλιά αντικείμενα και κρυμμένους θησαυρούς.